

מבוא

בשנים האחרונות עלו מספר הצעות חוק אשר ביקשו להתיר את הפעלת התחבורה הציבורית בשבת במתכונות שונות. הסיבה לכך היא המחלוקת שבין הדתיים ובין החילונים בנוגע להסדרי החיים של החברה הישראלית אשר באו לידי ביטוי גם במחלוקת על נושא התחבורה הציבורית בשבת. סוגיית שאלת התחבורה הציבורית בישראל היא שאלה אשר מלווה את הדילמה החילונית והדתית בישראל מזה שנים רבות וכיום המצב הוא כי תחבורה זו הינה מוגבלת במידה רבה ולא משרתת את הציבור בצורה מלאה.

עבודה זו תבקש לעמוד על כיצד הקונפליקט הזה בא לידי ביטוי במקרה הבוחן של התחברה הציבורית בשבת. הסיבות לכך שבחרתי בנושא זה הוא כי מצד אחד קיימת תחבורה ציבורית בשבת אולם מצד שני היא לא פועלת בצורה אופטימלית. לכן לדעתי יש לבאר מהו הנוהל הקיים בנוגע להסדר זה וכיצד ניתן להסדיר את המצב בצורה אשר תוכל לספק את כל הצדדים. במסגרת עבודה זו לא אחקור היבטים אחרים של דת ומדינה ולא אתאר את כלל הבעיה של הסדרי הסטטוס קוו. המטרה כאן היא לבאר את הסוגייה מנקודת המבט אשר תייצג את כל הצדדים הטוענים, חילונים, דתיים וניסיונות הפשרה בין שתי קבוצות אלו. שאלת המחקר של העבודה תהיה:

כיצד בא לידי ביטוי הקונפליקט הדתי חלוני במדינת ישראל בסוגייה של התחבורה הציבורית בשבת? כדי לענות על שאלת המחקר אערוך את מבנה העבודה הבא. הפרק הראשון של העבודה יתאר תיאוריית אשר עוסקת בקונפליקטים אשר קשורים לדתיים וחילונים במדינת ישראל. הפרק השני של העבודה יעסוק בהתפתחות של המאבק על תחבורה ציבורית בשבת הפרק השלישי של העבודה יתאר את המצב הנוכחי במאבק על דילמת התחבורה הציבורית בשבת וכיצד הוא משקף את הדילמה החילונית דתית במדינת ישראל.

פרק ראשון: קונפליקט תחבורה ציבורית בשבת

הסוגייה של אופייה הציבורי של החברה, בהיבט של המסחר והעבודה בשבת, הוא נושא סבוך אשר מלווה את החברה בישראל לאורך כל שנות קיומה של מדינת ישראל. כדי להבין את הסוגייה הזו יש להבין את שאלת השבת את הסכם הסטטוס קוו בישראל. הסטטוס קוו הוא מונח אשר מתאר רשת של הסדרים והסכמים אשר נועדו לקבוע את מערכת היחסים שבין החילונים ובין הדתיים במדינת ישראל, כמו גם אמור לקבוע את הדרך שבה המדינה מגדירה את האופי שלה (פרידמן, 2018).

תיאוריית המגע בפסיכולוגיה חברתית מדגישה את חשיבות המפגש בין קבוצות חברתיות שונות בצמצום העימות בין קבוצתי וכדי למתן את הדעות הקדומות של חברי הקבוצות. לפי תיאוריית המגע, אותה קבע לראשונה אולפורט, ניתן ליצור מודל של הידברות של חברים מקבוצות שונות אשר תופסים תפיסות שונות בנוגע לעמדה מסוימת (שמוע ניר והלינגר, 2015). מחקרים אמפיריים אשר בחנו את יישומה של התיאוריה הזו מצאו כי מגע בין קבוצתי מפחית את מידת העוינות ואת הדעות הקדומות בין חבריה הקבוצות השונות.

המפגש גם משפר את הרגשות השליליים כלפי קבוצה אחרת. למרות זאת נמצא גם כי קיימות גם השפעות שליליות של המגע כאשר הוא נעשה שלא מרצון אלא נכפה על אחד הצדדים (שמוע ניר והלינגר, 2015). הקונפליקט המשותף למחנה הדתי והחרדי אל מול המחנה החילוני נוגע לסוגייה של איסור תחבורה ציבורית ומסחר בשבת לצד מחלוקות דומות נוספות. הצד הדתי סבור כי פגיעה בחירות של הפרט לעיתים היא כורח המציאות לשם שמירה על הזהות היהודית של מדינת ישראל.

לעומת רבים מבין החילונים סבורים כי הפגיעה בחריות הפרט היא דבר שלא ניתן לקבל מאחר והוא מגביל את מידת החופש של האדם לבחור את אורח חייו (שמוע ניר והלינגר, 2015). הוויכוח על הפעלת התחבורה הציבורית בשבת הפך בשנים האחרונות להיות אחד מאבני המחלוקת הבולטים בין הדתיים ובין החילונים במדינת ישראל. בניגוד למדינות דמוקרטיות אחרות במדינת